

Monitor Discriminatie

HAAGLANDEN & HOLLANDS MIDDEN

2018



HAAGLANDEN

HOLLANDS
MIDDEN



Stichting **idb**
Inclusie & discriminatiebestrijding

Monitor Discriminatie

2018



HAAGLANDEN & HOLLANDS MIDDEN

POLITIE-EENHEID DEN HAAG

Het recht op gelijke behandeling vormt één van de pijlers van het maatschappelijk verkeer tussen burgers onderling en tussen burgers en de overheid. De bescherming van burgers tegen discriminatie is noodzakelijk voor het functioneren en het beschermen van de rechtsstaat, de sociale samenhang en de onderlinge maatschappelijke verhouding.

UIT:

Memorie van toelichting
Wet gemeentelijke anti-
discriminatievoorzieningen,
mei 2008.

Colofon

Stichting in**b**
Inclusie & discriminatiebestrijding

DEN HAAG, APRIL 2019

OPSTELLER | Atlin Sandvliet
VORMGEVING | LenShape

De Monitor Discriminatie 2018 Haaglanden & Hollands Midden verschijnt gelijktijdig met rapporten over acht andere regionale politie-eenheden en het landelijke rapport Discriminatiecijfers in 2018. Alle rapporten, zowel landelijk als op eenheidsniveau, zijn te vinden op de website van de landelijke vereniging van antidiscriminatievoorzieningen Discriminatie.nl (voorheen de LVtD): www.discriminatie.nl.

De gegevens in deze monitor zijn nader uitgewerkt in de jaarverslagen die aan de afzonderlijke gemeenten zullen worden uitgebracht. In de betreffende verslagen wordt ook verantwoording afgelegd over de wijze waarop de activiteiten op het gebied van preventie, voorlichting en actief burgerschap zijn uitgevoerd.



INHOUD

INHOUD

Voorwoord	5
1 De aard en omvang geregistreeerde discriminatie in Haaglanden en Hollands Midden	6
1.1. De context	6
1.2. Verbetering van de informatiepositie binnen de keten	6
1.3. De geregistreeerde klachten, meldingen en waarnemingen	7
1.3.1. Inleiding	7
1.3.2. Juridische toetsing door het College voor de Rechten van de Mens	7
1.3.3. Geregistreeerde incidenten tegen werknemers met een publieke taak	8
2 De door de ADV's geregistreeerde meldingen in 2018	10
2.1. Inleiding	10
2.2. Het aantal meldingen in 2018 en 2017 naar discriminatiegrond	11
2.3. De door de ADV's geregistreeerde meldingen in 2018, naar maatschappelijk terrein	12
2.4. De geregistreeerde meldingen verbijzonderd naar de gemeenten binnen Haaglanden en Hollands Midden	13
2.5. De door de ADV's geregistreeerde meldingen naar de wijze van discriminatie	14
2.6. De door de ADV's geregistreeerde meldingen in 2018, naar de wijze van klachtbehandeling	14
3 Incidenten die in 2018 door de politie-eenheid Den Haag zijn geregistreeerd	16
3.1. Inleiding	16
3.2. De geregistreeerde incidenten verbijzonderd naar gemeenten in Haaglanden en Hollands Midden	17
3.3. De wijze van discriminatie	18
3.4. Locaties waar de incidenten zich hebben voorgedaan	19
4 Signalen en voorbeelden uit de praktijk die aanspreken en uitdagen	20
4.1. Bij discriminatie binnen de directe woonomgeving gaat het vaak om meer dan ruzie tussen burens	20
4.1.1. Gevoelens van verlies en het maatschappelijk onbehagen versterken elkaar	20
4.1.2. Burgers willen en kunnen meer doen tegen discriminatie	21
4.2. Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een beperking heeft het nodige los gemaakt	22
4.2.1. De toegankelijkheid van gebouwen en andere faciliteiten is geen voorrecht maar een recht	22
4.2.1. Uitsluiting zit vaak in een kleine hoek	23
4.3. Discriminatie op de arbeidsmarkt lijkt wel veelkoppige monster	24
Bijlagen	26



VOORWOORD

VOORWOORD

In deze monitor presenteren Stichting voor Inclusie en discriminatiebestrijding (Stichting iDb), de politie-eenheid Den Haag en de antidiscriminatievoorziening Den Haag Meldt de geregistreerde discriminatie incidenten en - voorvallen die zich in 2018 hebben voorgedaan binnen de regio's Haaglanden en Hollands Midden. Er wordt inzicht verschaft in de aard en omvang van de betreffende incidenten en voorvallen, over de wijze waarop de binnengekomen klachten en meldingen zijn opgevangen alsook over de inzet die is geleverd om een bijdrage te leveren aan een effectieve bestrijding van discriminatie binnen de beide regio's .

De verwerkte gegevens geven weliswaar inzicht in de aard en omvang van discriminatie binnen de 28 gemeenten van het geografisch werkgebied maar het is, bij het trekken van conclusies, wel van belang om rekening te houden met factoren die om enige nuance vragen, zoals de bereidheid van burgers om klachten over discriminatie te melden en de toegankelijkheid van bestaande instellingen en instanties die betrokken zijn bij het bestrijden en voorkomen van discriminatie. De meldingsbereidheid kan worden beïnvloed door zowel positieve als negatieve factoren.

Een positieve factor is dat veel burgers inmiddels zodanig zijn geïnformeerd en toegerust dat zij in staat zijn om op een adequate wijze te handelen bij situaties die zij als discriminerend ervaren. De ontwikkeling waarbij burgers binnen de eigen kring terecht kunnen voor informatie en advies over hoe zij bij ervaren discriminatie kunnen handelen, behoort ook tot de positieve factoren die verklaren waarom ervaren en gesignaleerde discriminatie soms niet wordt gemeld en daardoor buiten de registratie valt.

De negatieve factoren zijn geruime tijd bekend en verdienen dan ook bijzondere aandacht van instellingen en instanties die primair of anderszins verantwoordelijk zijn voor het bestrijden en voorkomen van discriminatie. Bij de betreffende factoren gaat het onder andere om de onbekendheid van ADV's (Anti Discriminatievoorzieningen), de verwachting dat aangiftes over discriminatie niet door de politie zullen worden opgepakt en om verruwing van de samenleving waardoor personen die discriminatie ervaren ervan uitgaan dat hun klacht over ervaren discriminatie niet serieus zal worden genomen.

Het registreren en presenteren van gegevens over klachten is een belangrijke stap in de goede richting, vooral wanneer daarbij ook inzicht wordt verschaft in de wijze waarop binnengekomen klachten zijn opgepakt en in de bereikte resultaten. Zodoende wordt duidelijk dat de inzet van de politie, de ADV's en anderen kan worden uitgedrukt in positieve effecten voor het individu en de samenleving.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om Mark Mian en Hanna Nierstrasz te danken voor hun inbreng. Mark, coördinator discriminatiezaken bij politie-eenheid Den Haag, heeft alle aanvullende vragen over de gegevens van de politie kunnen beantwoorden. Door zijn betrokkenheid bij de zaak kon ik ook met hem afstemmen over voorbeelden uit de praktijk die blijk geven van de betrokkenheid en realisatiekracht van de politie. Hanna, onderzoeker bij Den Haag Meldt, heeft de registratiegegevens en casussen ingebracht die betrekking hebben op de gemeente Den Haag.

DE AARD EN OMVANG GEREgistREERDE DISCRIMINATIE IN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN

1

1.1. DE CONTEXT

Er kunnen verschillende bronnen worden geraadpleegd om inzicht te krijgen in de aard en omvang van discriminatie in Nederland. Tot deze bronnen behoren de registratiegegevens van de ADV's (Anti Discriminatievoorzieningen), de Politie en het College voor de Rechten van de Mens. Het beeld dat op basis van de netgenoemde bronnen ontstaat kan worden aangevuld met registratiegegevens van verschillende meldpunten en signalen die door belangenorganisaties worden opgevangen. Omdat de wijze van dataverzameling en gehanteerde definities verschillen, is het niet mogelijk om de registratiegegevens op alle punten met elkaar te vergelijken.

Ondanks de geconstateerde imperfectie kan analyse van de verschillende data worden gebruikt om maatregelen te onderbouwen die nodig zijn om discriminatie tijdig, effectief en vanuit verschillende invalshoeken te bestrijden. De bruikbaarheid van de verschillende bronnen kan worden vergroot door de wijze van dataverzameling beter op elkaar af te stemmen en door ontsluiting van informele bronnen die vooralsnog onvoldoende worden betrokken bij interventies die gericht zijn op verbetering van de doelgerichtheid en effectiviteit van beleid. Ontsluiting van informele bronnen kan door samenwerking en door erkenning en waardering van de signalerende rol die belangenorganisaties en burgerinitiatieven kunnen vervullen. De kunst is om meldingen en signalen die belangenorganisaties en burgerinitiatieven opvangen en binnen samenwerkingsverbanden inbrengen ook te vertalen in bruikbare indicatoren.

1.2. VERBETERING VAN DE INFORMATIEPOSITIE BINNEN DE KETEN

In 2018 heeft de Politie de kwaliteitsslag, die in 2017 in gang is gezet om het informatiesysteem te verbeteren, verder doorgevoerd. Bij incidenten, die na de zoekactie binnen het BVH (Basis Voorziening Handhaving) door de materie-deskundigen worden gescreend, is in de loop van het jaar slechts één discriminatiegrond, i.c. de meest ernstige, geregistreerd. Deze aanpassing heeft aan de ene kant geleid tot afname van het totaal aantal registraties maar aan de andere kant geeft het totaal van registraties tegenwoordig een beter beeld van het aantal incidenten en voorvallen.

Door het reguliere regionaal overleg tussen de Politie en de ADV's is het wel mogelijk om andere gronden die bij een zaak spelen of hebben gespeeld eveneens in beeld te krijgen en te betrekken bij acties die moeten worden ondernomen.

1.3. DE GEREГИSTREERDE KLACHTEN, MELDINGEN EN WAARNEMINGEN

1.3.1. INLEIDING

In deze paragraaf wordt op basis van verschillende bronnen een indicatie gegeven van de aard en omvang van discriminatie binnen Haaglanden en Hollands Midden. Bij het interpreteren van de gegevens dient er, zoals eerder vermeld, wel rekening te worden gehouden met het feit dat er sprake kan zijn van overlappingen. Aangezien het hierbij vooral gaat om dubbeltellingen bij zaken die door verschillende partijen in behandeling zijn genomen en worden afgewikkeld, mag worden aangenomen dat het aantal overlappingen binnen de verschillende bestanden beperkt is. De cijferopstelling in tabel 1 mag dan ook worden gezien als een globaal weergave van het aantal geregistreerde voorvallen en incidenten met een discriminatoire karakter binnen Haaglanden en Hollands Midden.

TABEL 1: HET AANTAL GEREГИSTREERDE VOORVALLEN EN INCIDENTEN IN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN MET EEN DISCRIMINATOIRE KARAKTER IN 2018 EN 2017

	2018	2017
GEREGISTREERDE KLACHTEN EN MELDINGEN DOOR DE ADV'S	470	422
GEREGISTREERDE INCIDENTEN EN VOORVALLEN DOOR DE POLITIE	311	508
VERZOEKEN OM EEN OORDEEL DOOR HET COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS	61	50
GEREGISTREERDE INCIDENTEN TEGEN WERKNEMERS MET EEN PUBLIEKE TAAK	293	307
EIGEN WAARNEMINGEN DOOR STICHTING IDB	80	59

1.3.2. JURIDISCHE TOETSING DOOR HET COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Het College voor de Rechten van de Mens (CRM) is bevoegd om te oordelen of er bij verzoeken, die ter behandeling worden ingediend, sprake is van strijd met de gelijke behandelingswetgeving. Zaken kunnen rechtstreeks bij het CRM worden ingediend. Het komt ook voor dat zaken in eerste instantie bij een ADV worden gemeld en dat er, op grond van een afgewogen besluit van de melder, wordt besloten om de zaak ter toetsing en beoordeling voor te leggen aan het CRM.

Melders die het CRM rechtstreeks benaderen worden, voor de behandeling van hun zaak, soms doorverwezen naar een ADV. In de meeste gevallen worden de betreffende zaken door de ADV opgevangen en afgewikkeld.

In tabel 2 wordt inzicht verschaft in de discriminatiegronden die een rol speelden bij verzoeken om een oordeel door inwoners van Haaglanden en Hollands Midden.

TABEL 2: VERZOEKEN OM EEN OORDEEL VAN HET CRM VAN INWONERS VAN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN, IN 2018 EN 2017

DISCRIMINATIEGROND	2018	2017
GESLACHT	10	5
RAS	13	10
NATIONALITEIT	2	
GODSDIENST	4	2
SEKSUELE GERICHTHEID		1
BURGERLIJKE STAAT	2	
POLITIEKE OVERTUIGING	2	
LEVENSOVERTUIGING	2	
ARBEIDSDUUR	3	2
VASTE/TIJDELIJKE ARBEIDSCONTRACTEN		
HANDICAP/CHRONISCHE ZIEKTE	12	17
LEEFTIJD	9	10
GROND ONBEKEND	2	3
TOTAAL	61	50

In 2018 waren vanuit de regio's Haaglanden en Hollands Midden in totaal 61 verzoeken om een oordeel ingediend bij het CRM. Evenals in 2017 hadden de meeste verzoeken betrekking op de volgende discriminatiegronden: ras (13) en handicap/chronische ziekte (12). Ten opzichte van 2017 was er in 2018 bij discriminatiegrond geslacht sprake van een verdubbeling van het aantal verzoeken om een oordeel (5 in 2017 en 10 in 2018).

Een nadere kijk op de gegevens toont dat het bij meer dan een kwart van de zaken die in 2018 aan het College waren voorgelegd ging om ongelijke behandeling op het gebied van goederen en diensten, zoals abonnementen en verzekeringen. Daarbij ging het vooral om discriminatiegrond ras.

Bij een op de vijf gevraagde oordelen ging het om werving en selectie.

1.3.3. GEREGISTREERDE INCIDENTEN TEGEN WERKNEMERS MET EEN PUBLIEKE TAAK

Het aantal discriminatie-incidenten tegen werknemers met een publieke taak, wanneer de registratiegegevens van 2018 en 2017 met elkaar worden vergeleken, licht gedaald. In 2018 registreerde de Politie 293 incidenten, ruim 5% minder dan in 2017.

TABEL 3: DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE DISCRIMINATIE-INCIDENTEN GERICHT TEGEN EEN WERKNEMER MET EEN PUBLIEKE TAAK

LOCATIE	2018	2017
BINNENSHUIS	29	17
COMMERCIELE DIENSTVERLENING	15	10
DIRECTE WOONOMGEVING	7	11
HORECA/AMUSEMENT	18	9
MEDIA EN COMMUNICATIE	9	18
OPENBAAR VERVOER	12	14
OPENBARE WEG/WATER - VERKEER GERELATEERD	19	23
OPENBARE WEG/WATER - NIET VERKEER GERELATEERD	83	134
RECREATIE TERREIN	3	4
SCHOOL	3	7
ONBEKEND/OVERIGE	3	60
TOTAAL	293	307

De incidenten waren vooral gericht tegen werknemers van de Politie, 79% van het aantal geregistreerde incidenten. Uitlating was verreweg de meest voorkomende wijze van discriminatie. Dit gold voor negen van de tien geregistreerde incidenten. Bij 13 incidenten ging het om bedreiging.

In 2017 vonden de meeste incidenten plaats binnen de locatie openbare weg/water, niet-verkeersgerelateerd. Deze locatie scoorde in 2018 ook het hoogst. Ten opzicht van 2017 was er wel sprake van een forse daling van 134 in 2017 naar 83 incidenten in 2018. Evenals in 2017 registreerde de Politie uitlatingen van antisemitisme en seksuele gerichtheid als de meest voorkomende gronden van discriminatie. In 42 gevallen ging het om ras.

Het feit dat sommige incidenten tegen werknemers met een publieke taak niet volgens de antidiscriminatie wetgeving strafbaar waren, kwam omdat deze op zichzelf discriminerende uitlatingen en bedreigingen geen betrekking hadden op de achtergrond van de werknemer. Bij incidenten waarbij de uitlating of bedreiging wel direct verband houdt met bijvoorbeeld de afkomst van de werknemer, kan er wel sprake zijn van een strafbaar feit volgens de antidiscriminatie bepalingen.

DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE MELDINGEN IN 2018

2

2.1. INLEIDING

In 2018 hadden de ADV's op het landelijk niveau 8% minder meldingen geregistreerd dan in 2017. De daling was niet overal hetzelfde. Uit de cijfers die betrekking hadden op de regio's Haaglanden en Hollands Midden blijkt dat het beeld binnen deze regio's, zowel qua omvang als onderverdeling naar discriminatiegrond en maatschappelijk terrein, afwijkt van het landelijk beeld. Tegenover een daling van 8% van het aantal meldingen op het landelijk niveau stond een stijging van 11% binnen Haaglanden en Hollands Midden. Tussen 2017 en 2018 steeg het aantal meldingen van discriminatie binnen de regio's Haaglanden en Hollands Midden van 422 naar 470.

Uit de gegevens van de ADV's in Haaglanden en Hollands Midden blijkt dat er in 2018 relatief meer meldingen op grond van *ras* zijn geregistreerd dan op het landelijk niveau. Op het landelijk niveau kwam het aantal registraties op grond van *ras/herkomst* overeen met 45% van het totaal. In Haaglanden en Hollands Midden ging het 58% van het totaal. Tegenover deze oververtegenwoordiging stond een ondervertegenwoordiging bij discriminatiegrond *geslacht*. Het aantal meldingen in Haaglanden en Hollands Midden waarbij sprake was van discriminatie op grond van *geslacht* kwam overeen met 8% van het totaal. Op het landelijk niveau ging het om 11%.

Ook bij de gegevens die betrekking hebben op discriminatie op basis van maatschappelijk terrein doen zich, weliswaar kleine, procentuele verschillen met het landelijk beeld voor. Bij de maatschappelijke terreinen *buurt/wijk* en *commerciële dienstverlening* ging het in Haaglanden en Hollands Midden, relatief gezien, om meer meldingen dan op het landelijk niveau. Bij de maatschappelijke terreinen *collectieve voorzieningen* en *horeca* lag het percentage lager in Haaglanden en Hollands Midden dan op het landelijk niveau.

2.2. HET AANTAL MELDINGEN IN 2018 EN 2017 NAAR DISCRIMINATIEGROND

In paragraaf 2.1. is aangegeven dat er in 2018 bij de ADV's in Haaglanden en Hollands Midden in totaal 470 meldingen van discriminatie waren binnen gekomen. De verklaring voor het feit dat het totaal van de betreffende meldingen in de onderstaande tabel op 495 is gesteld, is dat het kan voorkomen dat meerdere gronden bij een klacht kunnen worden geregistreerd.

TABEL 4 DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE MELDINGEN NAAR DISCRIMINATIEGROND, IN 2018 EN 2017.

DISCRIMINATIEGROND	2018	2017
ANTISEMITISME ¹	9	3
ARBEIDSCONTRACT	1	2
ARBEIDSDUUR	1	1
BURGERLIJKE STAAT	2	5
GESLACHT (WAARVAN 3 TRANSGENDER IN 2018)	38	49
GODSDIENST (WAARVAN 27 ISLAM IN 2018)	36	31
HANDICAP/CHRONISCHE ZIEKTE	64	57
LEEFTIJD	38	47
LEVENSOVERTUIGING	1	3
NATIONALITEIT	6	11
POLITIEKE GEZINDHEID	5	6
RAS	238	191
SEKSUELE GERICHTHEID	15	13
OVERIG, NIET-WETTELIJK	33	25
ONBEKEND/OVERIGE	8	
TOTAAL	495	444

¹ Antisemitisme is geen wettelijke discriminatiegrond. De keuze om antisemitisme apart te registreren is gemaakt op grond van politieke en beleidsmatige overwegingen. Dit geldt ook voor meldingen over moslimdiscriminatie.

Tussen 2017 en 2018 was het aantal meldingen van discriminatie op grond van *ras* sterk toegenomen in Haaglanden. De forse stijging blijkt zowel uit het aantal meldingen (van 191 in 2017 naar 238 in 2018) als wanneer er naar de procentuele verdeling wordt gekeken. In 2017 kwam het aantal geregistreerde meldingen van discriminatie op grond van *ras* neer op 43% van het totaal en in 2018 om bijna de helft, namelijk 48% van het totaal. De stijging van het totaal aan meldingen in 2018 ten opzichte van 2017 kwam ook door de toename van het aantal meldingen waarbij er sprake was van discriminatie op grond van *handicap/chronische ziekte*, *antisemitisme* en *godsdienst*.

Tussen 2017 en 2018 is er sprake geweest van een daling bij de meldingen die betrekking hadden op *geslacht* en *leeftijd*.

2.3. DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE MELDINGEN IN 2018, NAAR MAATSCHAPPELIJK TERREIN

Discriminatie op de arbeidsmarkt is reeds geruime tijd het meest geregistreeerde maatschappelijk terrein. Dit gold ook voor het aantal meldingen dat bij de ADV's in Haaglanden en Hollands Midden in 2018 was binnen gekomen. Bij 128 van de 470 geregistreeerde meldingen was er sprake van discriminatie op de arbeidsmarkt.

Uit analyse van de cijfers van 2018, die nader inzicht verschaffen in discriminatie naar maatschappelijk terrein, blijkt het volgende:

- bij discriminatie binnen *buurt/wijk* ging het in 2018 vooral om *ras* (71% van het totaal) en *seksuele gerichtheid* (12%);
- discriminatie op het terrein *onderwijs* werd vooral ervaren vanwege *ras* (54%) en *handicap/chronische ziekte* (29%);
- bij iets minder dan de helft (44%) van de geregistreeerde discriminatie op het terrein *arbeidsmarkt* ging het om *ras*, bij 20% om *leeftijd* en bij 15% om *geslacht*;
- discriminatie op het gebied van Collectieve voorzieningen werd vaak in verband gebracht met *ras* (47%) en *handicap* (23%).

TABEL 5: DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE MELDINGEN, NAAR MAATSCHAPPELIJK TERREIN

MAATSCHAPPELIJK TERREIN	2018	2017
ARBEIDSMARKT	128	129
BUURT/WIJK	49	40
COLLECTIEVE VOORZIENINGEN	43	52
COMMERCIELE DIENSTVERLENING	59	52
HORECA/AMUSEMENT	19	7
HUISVESTING	23	15
MEDIA EN RECLAME	30	21
ONDERWIJS	28	23
OPENBARE RUIMTE/PUBLIEK DOMEIN	30	23
POLITIE/OM/VREEMDELINGENPOLITIE	15	25
PRIVÉSFEER	7	8
PUBLIEKE/POLITIEKE OPINIE	15	9
SPORT EN RECREATIE	14	15
OVERIG	2	3
ONBEKEND	8	
TOTAAL	470	422

Bij de verdeling van het aantal meldingen naar maatschappelijk terrein hebben zich tussen 2017 en 2018 weinig verschillen voorgedaan. Het totaal aantal meldingen is weliswaar toegenomen maar bij nader inzien blijkt dat de toename min of meer gelijk is verdeeld. De verschillen doen zich voor bij:

- *collectieve voorzieningen*: hier was het aantal gedaald van 52 naar 43 meldingen, van 12% van het totaal in 2017 naar 10% in 2018;
- *politie/OM/Vreemdelingendienst*: in 2017 ging het nog om 25 meldingen en in 2018 was het aantal meldingen gedaald naar 15;
- *horeca/amusement*: door de sterke stijging die zich vooral in de gemeente Den Haag heeft voorgedaan steeg het aantal meldingen op dit maatschappelijk terrein van 7 naar 19 ;
- *media en reclame*: bij dit maatschappelijk terrein was er sprake van een stijging van 21 naar 30 meldingen.

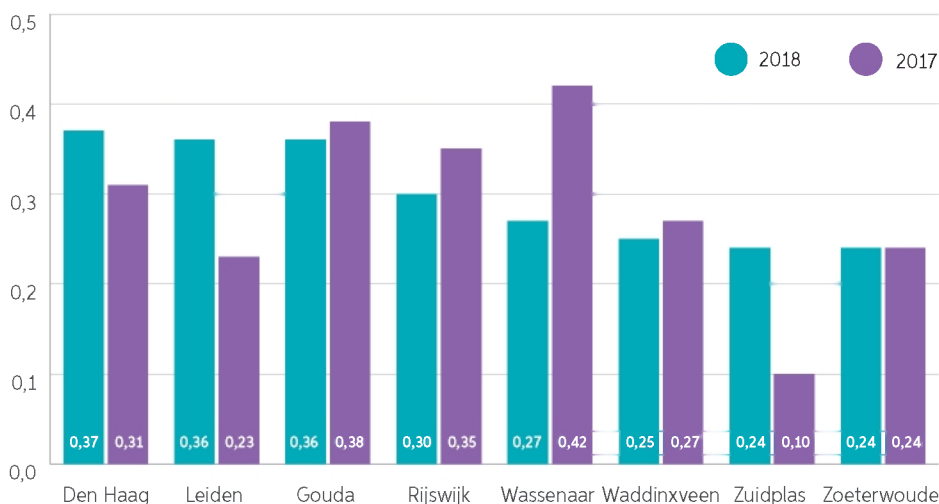
2.4. DE GEREГИSTREERDE MELDINGEN VERBIJZONDERD NAAR DE GEMEENTEN BINNEN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN

De incidenten en voorvallen van discriminatie die in 2018 vanuit of over de gemeenten in Haaglanden en Hollands Midden bij de ADV's zijn binnen gekomen, zijn opgenomen in bijlage 1 van de monitor. Het overzicht bevat het aantal meldingen in de periode 2016 tot en met 2018 en geeft daarnaast inzicht in de verhouding tussen het aantal meldingen in relatie tot het inwonertal van de 28 gemeenten binnen Haaglanden en Hollands Midden.

In de onderstaande grafiek zijn, op basis van de registratiegegevens van de ADV's in Haaglanden en Hollands Midden, de acht gemeenten opgenomen die in 2018 het hoogst scoorden wanneer het aantal meldingen wordt vergeleken met het aantal bewoners van een gemeente. Uit de grafiek blijkt dat de gemeente Den Haag het hoogste scoorde. Bij deze gemeente kwam het aantal geregistreerde meldingen overeen met de 0,37 per 1.000 inwoners. Opmerkelijke stijgingen hebben zich ook voorgedaan bij de gemeenten Leiden (van 0,23 in 2017 naar 0,36 in 2018) en bij Zuidplas (van 0,10 naar 0,24).

Evenals in voorgaande jaren scoorde de gemeente Rijswijk ook hoog in 2018 maar vergeleken met de score in 2017 was er sprake van een daling, van 0,35 naar 0,30 per 1.000 inwoners.

GRAFIEK DE 8 GEMEENTEN MET HET HOOGSTE AANTAL DOOR DE ADV'S GEREГИSTREERDE MELDINGEN NAAR RATO VAN HET AANTAL INWONERS



2.5. DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE MELDINGEN NAAR DE WIJZE VAN DISCRIMINATIE

In tabel 6 is de verdeling naar de wijze waarop de geregistreeerde discriminatie heeft plaatsgevonden opgenomen. Uit de cijferopstelling blijkt dat *omstreden behandeling* ook in 2018 als de meest voorkomende wijze van discriminatie werd ervaren. Er was ten opzichte van 2017 sprake van een lichte afname van de omvang maar in 2018 was bij meer dan de helft van het aantal meldingen (52% van het totaal) sprake van *omstreden behandeling*.

Tussen 2017 en 2018 heeft zich het grootste verschil voorgedaan bij discriminatie door *vijandige bejegening*. In 2018 registreerden de ADV's 199 gevallen waarbij er sprake was van discriminatie door *vijandige bejegening* hetgeen betekent dat deze wijze van discriminatie bij twee van de vijf meldingen speelde. In 2017 ging het nog om 152 meldingen, 34% van het totaal.

TABEL 6: DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE MELDINGEN IN 2018 EN 2017, NAAR WIJZE VAN DISCRIMINATIE

WIJZE VAN DISCRIMINATIE	2018	2017
BEDREIGING	16	4
GEWELD	8	12
OMSTREDEN BEHANDELING	251	257
VIJANDIGE BEJEGENING	199	152
OVERIG	14	16
ONBEKEND	1	0
TOTAAL	485	441

Vijandige bejegening is relatief vaak gemeld bij ervaren discriminatie binnen de directe woonomgeving.

2.6. DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE MELDINGEN IN 2018, NAAR DE WIJZE VAN KLACHTBEHANDELING

Uit ervaring blijkt dat de ADV's vooral worden benaderd voor *advies/informatie* en dat het verkregen inzicht en de overgedragen handelingsvaardigheden de melder in staat stellen om een afgewogen besluit te nemen over hoe te handelen bij ervaren discriminatie. De relevantie van deze functie wordt bevestigd door de cijfers die betrekking hebben op de wijze waarop er in de achterliggende jaren beroep is gedaan op de ADV's in Haaglanden en Hollands Midden.

Uit de gegevens die betrekking hebben op de periode 2016 tot 2018 blijkt dat de informatie behoefte van de melders in Haaglanden en Hollands Midden vooral betrekking had op het aanbod van de ADV's op het gebied van *advies en informatie*. In de betreffende periode ging het om ongeveer twee derde van de geregistreeerde meldingen.

TABEL 7 : DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE MELDINGEN IN 2018, NAAR WIJZE VAN KLACHTBEHANDELING

WIJZE VAN KLACHTBEHANDELING	2018	
	AANTAL	%
ADVIES EN INFORMATIE	311	62
ALLEEN REGISTRATIE	108	22
BEMIDDELING	40	8
BEÏNVLOEDING BELEID	10	2
BIJSTAAN IN PROCEDURES	15	3
DOORVERWIJZING	16	3
EIGEN ONDERZOEK ADV	2	
TOTAAL	502	100

Een vergelijking van de gegevens die betrekking hebben op 2017 en 2018 geeft een indicatie van veranderingen in de informatiebehoefte en het informatie-zoekgedrag bij ervaren discriminatie. Op basis hiervan kunnen de volgende globale conclusies worden getrokken:

- ADV's worden in toenemende mate door goed geïnformeerde burgers benaderd die behoefte hebben aan aanvullende en specifieke informatie zodat zij beter in staat zijn een afgewogen besluit te nemen over hoe te handelen bij ervaren discriminatie;
- de behoefte aan bemiddeling neemt toe;
- beïnvloeding van beleid, zowel van de overheid, maatschappelijke organisaties en anderen, is vaak een wezenlijk onderdeel van de stappen die door ADV's moeten worden ondernomen om discriminatie effectief aan te pakken.

INCIDENTEN DIE IN 2018 DOOR DE POLITIE-EENHEID DEN HAAG ZIJN GEREGISTREERD

3

3.1. INLEIDING

Het kwaliteitstraject dat door de Politie is doorgevoerd om de informatievoorziening ten behoeve van discriminatiebestrijding te verbeteren, heeft in de praktijk geleid tot positieve effecten. Zo werd het eerder met de keten bespreekbaar maken van discriminatiezaken verbeterd.

In 2018 werden door de Politie op het landelijk niveau 6% minder discriminatieincidenten in de registraties gevonden dan in 2017. De cijfers die betrekking hebben op het verzorgingsgebied van de verschillende politie-eenheden tonen dat de daling het grootst was binnen de verzorgingsgebieden van de eenheden Den Haag en Oost-Brabant. Binnen het verzorgingsgebied van politie-eenheid Den Haag, i.c. de regio's Haaglanden en Hollands Midden, was er ten opzichte van 2017 sprake van een forse daling van 44%, van 552 incidenten in 2017 naar 311 in 2018. In tabel 8 is het aantal incidenten gekoppeld aan de discriminatiegronden.

TABEL 8: DOOR DE POLITIE GEREGISTREERDE DISCRIMINATIE-INCIDENTEN BINNEN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN IN 2018, NAAR DISCRIMINATIEGROND

DISCRIMINATIEGROND	2018	
	AANTAL	%
ANTISEMITISME	34	11
GESLACHT		
GODSDIENST (WAARVAN 12 TEGEN MOSLIMS)	13	4
HANDICAP	1	
HERKOMST/HUIDSKLEUR	115	37
LEVENSOVERTUIGING		
SEKSUELE GERICHTHEID	102	33
ONBEKEND/OVERIG	47	15
TOTAAL	312 ¹	100

¹ Het verschil ten opzichte van het werkelijk totaal komt omdat er tot begin 2018 meerdere gronden konden worden geregistreerd bij incidenten.

Een vergelijking van de regionale verdeling met de verdeling op het landelijk niveau toont het volgende:

- er zijn in Haaglanden en Hollands Midden relatief meer incidenten geregistreerd op grond van seksuele gerichtheid en antisemitisme dan op het landelijk niveau;
- bij discriminatie op grond van herkomst en godsdienst lag het percentage lager dan het percentage dat betrekking had op de verdeling op het landelijk niveau.

De procentuele verdeling maakt het mogelijk om de gegevens van 2018 te vergelijken met de gegevens van 2017. Uit deze vergelijking blijkt dat zich, relatief gezien, geen significante verschillen hebben voorgedaan in de betreffende periode. Slechts bij incidenten waarbij sprake was van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid was sprake van een aanmerkelijk verschil, namelijk van 27% van de geregistreerde incidenten in 2017 naar 33% in 2018.

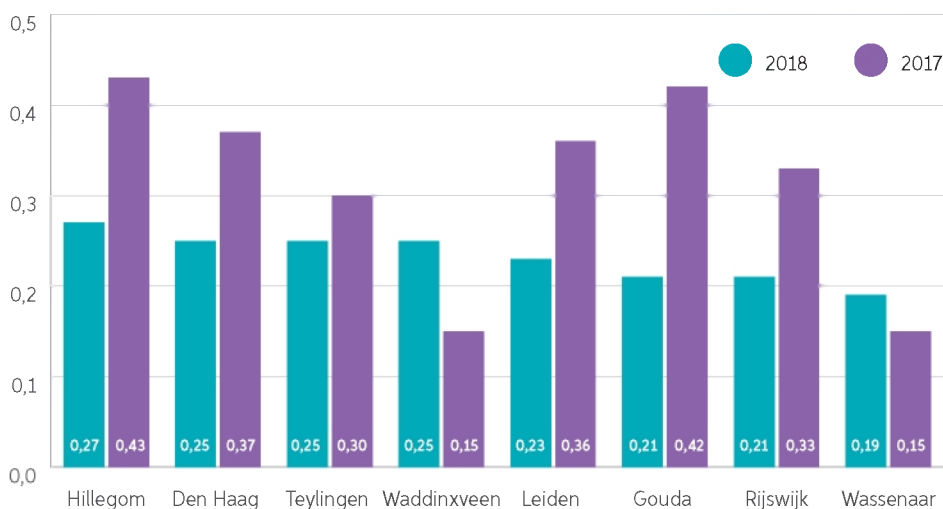
Het percentage geregistreerde incidenten waarbij sprake was van discriminatie op grond van herkomst was ook in 2018 het hoogst, maar een vergelijking van de procentuele verdeling tussen 2017 en 2018 toont dat er sprake is van een daling van 40% in 2017 naar 37% in 2018. Op basis van de ter beschikking staande gegevens is het niet mogelijk om te concluderen of de relatieve daling het gevolg is van de afgenomen bereidheid om incidenten en voorvallen van discriminatie op grond van herkomst bij de politie te melden of omdat in de politie-eenheid discriminatie op deze grond is afgenomen.

3.2. DE GEREGEREERDE INCIDENTEN VERBIJZONDERD NAAR GEMEENTEN IN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN

In bijlage 7 wordt inzicht verschaft in het aantal discriminatie-incidenten dat zich in 2018 heeft voorgedaan binnen alle gemeenten in Haaglanden en Hollands Midden. In de cijferopstelling zijn ook de gegevens van 2017 en 2016 opgenomen.

In de onderstaande grafiek zijn, op basis van het aantal incidenten en het aantal inwoners, de acht gemeenten opgenomen die het hoogst scoren wanneer het aantal incidenten wordt gekoppeld naar rato van het aantal inwoners.

GRAFIEK DE 8 GEMEENTEN MET HET HOOGSTE PERCENTAGE VAN DE DOOR DE POLITIE GEREGEREERDE INCIDENTEN PER 1.000 INWONERS IN 2018 VERGELEKEN MET 2017.

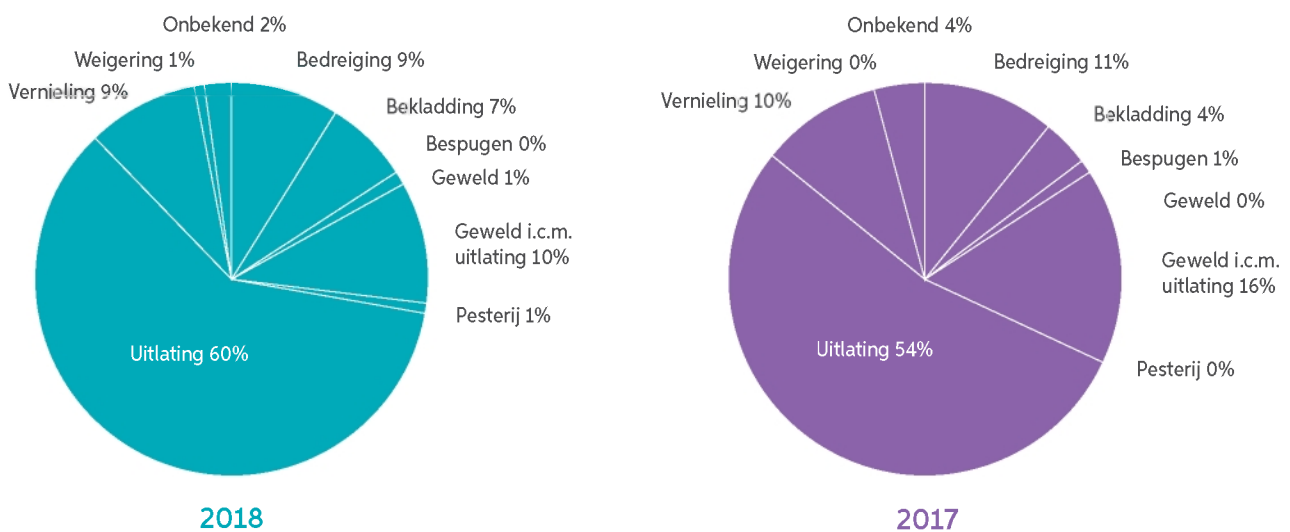


Bij het vergelijken van de percentages die betrekking hebben op het aantal incidenten in relatie tot het inwonertal in 2018 en 2017 is het wel van belang om rekening te houden met het feit dat er in 2017 aanzienlijk meer incidenten door de Politie waren geregistreerd dan in 2018, 311 in 2018 tegenover 552 in 2017. Een daling van ruim 40% in 2018. Een correctie waarbij dit gegeven wordt meegenomen toont dat er slechts in de gemeenten Waddinxveen en Wassenaar sprake was van aanmerkelijke verschillen. In beide gemeenten was in 2018, naar het aantal incidenten per 1.000 inwoners, sprake van een toename.

3.3. DE WIJZE VAN DISCRIMINATIE

Evenals in voorgaande jaren was discriminatie door uitlating de meest voorkomende wijze van discriminatie. Dit was bij 60% van de geregistreeerde incidenten het geval. De op een na meest voorkomende wijze van discriminatie was geweld in combinatie met uitlating.

GRAFIEK : DOOR POLITIE GEGREGISTREEERDE DISCRIMINATIE-INCIDENTEN BINNEN HAAGLANDEN EN HOLLANDS MIDDEN IN 2018 VERGELEKEN MET 2017, NAAR WIJZE VAN DISCRIMINATIE



Analyse van de registratiegegevens die betrekking hebben op de wijze van discriminatie toont het volgende:

- uitlating komt relatief gezien het meeste voor bij discriminatie op grond godsdienst (92%), ras (71%), seksuele gerichtheid (69%) en antisemitisme (62%);
- geweld in combinatie met uitlating komt relatief gezien het meeste voor bij discriminatie op grond van seksuele gerichtheid (bij een op de vijf geregistreeerde incidenten);
- bedreiging als wijze van discriminatie komt relatief gezien het meeste voor bij discriminatie op grond van antisemitisme (32%) en seksuele gerichtheid (10%).

3.4. LOCATIES WAAR DE INCIDENTEN ZICH HEBBEN VOORGEDAAN

Door de aanpassing en verbetering die de Politie in 2017 binnen het registratiesysteem heeft aangebracht, is het mogelijk om de procentuele verdeling tussen 2017 en 2018 te vergelijken bij discriminatie op basis van locatie. Daaruit blijkt dat discriminatie binnen de directe woonomgeving en binnenshuis in 2018 ten opzichte van 2017 is toegenomen. Bij discriminatie binnen de directe woonomgeving ging het vooral om discriminatie op grond van ras (39% van de incidenten), godsdienst (38%) en seksuele gerichtheid (30%).

TABEL 9: DOOR DE POLITIE GEREGEREERDE DISCRIMINATIE-INCIDENTEN BINNEN HAAGLANDEN EN HOLLANDS-MIDDEN IN 2018, NAAR LOCATIE

LOCATIE	2018	
	AANTAL	%
BINNENHUIS	27	9
COMMERCIELE DIENSTVERLENING	6	2
DIRECTE WOONOMGEVING	97	31
GEBEDSHUIS	2	1
HORECA/UITGAAN	15	5
MEDIA EN COMMUNICATIE	28	9
OPENBAAR VERVOER	8	2
OPENBARE WEG/WATER -NIET VERKEERSGERELATEERD	57	18
OPENBARE WEG/WATER – VERKEERSGERELATEERD	22	7
RECREATIETERREIN	7	2
SCHOOL	14	5
SPORTTERREIN	1	
ONBEKEND/OVERIGE	27	9
TOTAAL	311	100

Bij de geregistreerde incidenten die zich op de openbare weg/water – niet verkeersgerelateerd voordeden ging het vooral om discriminatie op grond van seksuele gerichtheid. Een op de vijf incidenten waarbij sprake was van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid deden zich voor bij de betreffende locatie.

SIGNALLEN EN VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK DIE AANSPREKEN EN UITDAGEN

4

4.1. BIJ DISCRIMINATIE BINNEN DE DIRECTE WOONOMGEVING GAAT HET VAAK OM MEER DAN RUZIE TUSSEN BUREN

4.1.1. GEVOELEN VAN VERLIES EN HET MAATSCHAPPELIJK ONBEHAGEN VERSTERKEN ELKAAR

Het maatschappelijke en politieke debat wordt tegenwoordig sterk beïnvloed door gevoelens van verlies bij Nederlanders met een niet-migratieachtergrond in relatie tot de multiculturele samenleving. Uit het Continu Onderzoek Burgerperspectieven blijkt dat velen onder hen immigratie en integratie als de grootste problemen van deze tijd zien. Het gevoel van verlies wordt versterkt omdat men geconfronteerd wordt met de eigen onmacht, gebrek aan perspectief, afnemende gemeenschapszin en met het schijnbaar onvermogen van de politiek en de samenleving om maatschappelijke problemen op te lossen¹. De latente en uitgesproken bezorgdheid over de staat van de samenleving leidt vaak tot maatschappelijk onbehagen.

Het maatschappelijke onbehagen is niet los te zien van de gepercipieerde achteruitgang, zoals het gevoel dat de eigen cultuur en identiteit verloren gaan, ervaren economische kwetsbaarheid en het gevoel dat de overheid en maatschappelijke organisaties Nederlanders met een migratieachtergrond voortrekken bij het toewijzen van voorzieningen. Bij burenruzies, die vaak ontaarden in discriminatoir gedrag en uitlatingen, kan het maatschappelijk onbehagen een versterkende werking hebben op het conflict. Het aanpakken van deze conflicten vereist dan ook een gebundelde aanpak waarbij verschillende instrumenten worden ingezet, zoals bij het onderstaande voorbeeld uit de praktijk van discriminatie in directe woonomgeving.

¹ Gruijter, M. de, E. Smits van Waesberghe en H. Boultelier (2010), Een vreemdeling in eigen land: boze burgers over nieuwe Nederlanders en de overheid, Amsterdam. Raad voor Maatschappelijke Ontwikkelingen (2013), Het onbehagen voorbij: een wenkend perspectief op onvrede en onmacht, Den Haag. Smeekes, A. en L. Mulder (2016), Verliesgevoelens in relatie tot de multi-etnische samenleving onder autochtone Nederlanders, Den Haag.



CASUS

WAAKZAAM EN PROACTIEF

Een familie met een migratieachtergrond kreeg een woning. Toen de toewijzing bekend werd, heeft met name de buurman van de betreffende familie olie op het vuur gegooid en ingespeeld op uitgesproken en minder uitgesproken opvattingen van de wijkbewoners dat migranten en andere nieuwkomers worden voorgetrokken bij het toewijzen van woningen. Door discriminerende uitlatingen, pesterijen en andere uitingen is toen een situatie ontstaan die zeer bedreigend was voor de familie die de woning kreeg toegewezen.

Omdat de situatie dreigde te escaleren hebben de wijkagenten, in samenwerking met de woningcorporatie en partijen binnen het sociale domein, actie ondernomen om de situatie te normaliseren. Er is een training verzorgd om beter inzicht te krijgen in oorzaken en gevolgen van polarisatie. De verschillende partijen hebben daarnaast werkafspraken gemaakt zodat er op een adequate wijze kon worden ingespeeld op de spanningen en dreigende polarisatie in de wijk.

VERVOLG OP VOLGENDE PAGINA

De gebundelde aanpak bood weliswaar perspectief maar de wijkagenten constateerden dat de interventies binnen het sociale domein niet toereikend waren voor een effectieve aanpak van gesignaleerde incidenten en voorvallen die zich rondom de zaak aandienden.

Door interventie van de wijkagenten is het onderdeel van de zaak, waarbij sprake was van discriminatie, door het Openbaar Ministerie opgepakt.

Het inzetten van dit parallel sanctionerend traject stelde de politie, de woningcorporatie en andere relevante actoren in staat om zich primair te richten op het normaliseren van de situatie en op het creëren van een basis van vertrouwen tussen oude en nieuwe buurtbewoners.

4.1.2. **BURGERS WILLEN EN KUNNEN MEER DOEN TEGEN DISCRIMINATIE**

Het bestrijden van discriminatie wordt vaak gezien als het exclusieve domein van de ADV's, de Politie en het Openbaar Ministerie. Deze opvatting spoot niet met de instroom- en doorstroomprofielen binnen het cliëntenbestand van de ADV's, speelt niet in op de toegenomen handelingsvaardigheden van personen die beroep doen op de ADV's en ontkent de kracht van burgerinitiatieven.

De toegenomen handelingsvaardigheden zijn niet los te zien van de slogan die gedurende een lange periode is gebruikt door een onderwijsinstelling binnen het geografisch werkgebied van Stichting iDb. De slogan was 'Nederland wordt steeds slimmer' en appelleerde aan het lerend vermogen van Nederlanders.

Stichting iDb maar ook andere ADV's constateren dat burgers die discriminatie melden zich vaak al hebben georiënteerd op wat men zelf kan doen om het ingrijpend probleem of incident dat zij hebben ervaren op te lossen of dragelijk te maken. Het feit dat het aanbod van de ADV's op het gebied van advies en informatie door twee derde van de melders als toereikend wordt ervaren, geeft een indicatie van de toegenomen kennis en handelingsvaardigheden van burgers die discriminatie ervaren en signaleren.

Er zijn ook burgers die maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen en initiatieven ontplooien om op kleine schaal een bijdrage te leveren aan het bestrijden en voorkomen van discriminatie binnen de eigen woonomgeving. Vaak gaat het om buurtbewoners die zich zorgen maken over de toenemende polarisatie en onverdraagzaamheid binnen hun directe woonomgeving en gekozen hebben om moed en maatschappelijke betrokkenheid te tonen en niet meer langs de zijlijn te staan.

Stichting iDb hecht heel veel waarde aan het actief burgerschap dat door de betreffende burgers wordt gepraktiseerd. Deze waardering is in 2018 tot uitdrukking gebracht door onder andere:

1. Het project Contactpunten voor Inclusie en Discriminatiebestrijding: doel van dit project is om vrijwilligers en professionals in vier gemeenten zodanig toe te rusten dat zij binnen sociale verbanden, waarin zij opereren, de eerste opvang en advies kunnen verzorgen bij ervaren en gesignaleerde discriminatie en, waar nodig, kunnen doorverwijzen naar Stichting iDb.

2. Het project ‘Leren van de Boeienkoning’: het concept dat ten grondslag ligt aan dit project is gebaseerd op theorieën over sociaal kapitaal, sociale kwaliteit en sociale innovatie. In 2018 heeft Stichting iDb de betreffende theoretische noties vertaald in een werkmodel. Dit model zal worden beproefd tijdens een pilotproject waarvan de resultaten inzicht moeten geven in de interculturele competenties en het vakmanschap van de te selecteren boeienkoningen. Bij dit project is de metafoor van de boeienkoning van toepassing op wijkbewoners die in staat zijn om binnen hun wijk sociale relaties op te bouwen die gebaseerd zijn op wederkerigheid, waardering en op de functionele en morele betekenis die de boeienkoningen en anderen aan hun sociale netwerken op wijkniveau ontleen. Dit doen ze ondanks de toenemende discussies over identiteit en ondanks het feit dat zij vanwege hun afkomst, seksuele gerichtheid of een ander kenmerk tot een minderheid worden gerekend.

Dat burgerkracht en het sociaal kapitaal daadwerkelijk kunnen worden gemobiliseerd en geactiveerd ten behoeve van discriminatiebestrijding, blijkt uit de casus die hier wordt beschreven.



CASUS

BUURTKRACHT EN ACTIEF BURGERSCHAP

Begin 2018 werden ineens stickers, die gericht waren tegen moslims, geplakt op lantaarnpalen, vuilnisbakken en andere zichtbare plekken in de buurt. Op de stickers stond een logo van het Identitair Verzet, met de teksten als “Islam is hier niet welkom”. “Verboden voor moslims”, “Defend Europe” en “Moslimvrije zone”. De melding over dit discriminatie-incident is via een contactpunt in de gemeente binnen gekomen bij Stichting iDb (zie paragraaf 4.1.2. voor meer informatie over de contactpunten).

Omdat er een toegewijde groep burgers actief is om de leefbaarheid en veiligheid in de buurt te vergroten, heeft Stichting iDb uitgebreid overleg met een vertegenwoordiger van de werkgroep gevoerd over hoe het probleem het beste kan worden aangepakt. Leden van de werkgroep gingen er op uit om de stickers eigenhandig te verwijderen en er is aangifte gedaan bij de Politie. Stichting iDb heeft toegezegd dat de voortgang van de zaak zal worden gevolgd tijdens overleggen met de Politie en het Openbaar Ministerie.

Uit de informatie die Stichting iDb met de werkgroep heeft uitgewisseld en gedeeld blijkt dat uitingen van polarisatie vaak voorkomen in de buurt en dat men zich zorgen maakt over de te verwachten ontwikkelingen. De werkgroep wil zich graag weerbaar maken en zou graag door Stichting iDb toegerust worden. Afsproken wordt om voorlichting en training te organiseren voor de werkgroep en korte lijnen te onderhouden.

4.2. HET VN-VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN PERSONEN MET EEN BEPERKING HEEFT HET NODIGE LOS GEMAAKT

4.2.1. DE TOEGANKELIJKHEID VAN GEBOUWEN EN ANDERE FACILITEITEN IS GEEN VOORRECHT MAAR EEN RECHT

Vanaf 2016 is het aantal meldingen over discriminatie op grond van *handicap/chronische ziekte* sterk toegenomen. De toename heeft zich zowel op het landelijk als het regionaal niveau gemanifesteerd. In 2016 werden door de ADV in Haaglanden en Hollands Midden nog 40 meldingen (7% van het totaal) van discriminatie op grond van *handicap/chronische ziekte* geregistreerd. Uit de gegevens die betrekking hebben 2018 blijkt dat het aantal meldingen verder was gestegen naar 64 meldingen, 13% van het totaal.

Een van de belangrijke verklarende factoren, of misschien wel de belangrijkste, betrof de invoering van het VN-Verdrag dat de rechten van personen met een beperking moet waarborgen. Dankzij dit verdrag is de toegankelijkheid van gebouwen en andere randvoorwaarden voor maatschappelijke participatie niet langer een voorrecht maar een recht is. Met de ratificatie van het verdrag en de informatievoorziening die daarop volgde, is de bewustwording over de rechten van personen met een beperking zowel bij de doelgroep als bij anderen, die een voorwaardenscheppende rol moeten vervullen, toegenomen. Het openbaar vervoer is op de goede weg. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de onderstaande casus.



CASUS

ONTOEGANKELIJKHEID VAN STATIONS BELEMMERT DE MOBILITEIT EN ZELFSTANDIGHEID

De melder maakt gebruik van een rolstoel en reist regelmatig met de trein. Zij ondervindt vaak moeilijkheden met de toegankelijkheid van stations. Als de liften het bijvoorbeeld niet doen komt zij vast te zitten en het duurt lang voordat het probleem is verholpen. Door deze obstakels loopt zij soms belangrijke afspraken mis.

Hoewel het overheidsbeleid nog niet wettelijk verplicht om treinstations toegankelijk te maken voor burgers met een beperking, heeft Den Haag Meldt vanwege het maatschappelijk belang besloten om de zaak op te pakken. Er is een procedure van hoor- en wederhoor in gang gezet om inzicht te krijgen in de mogelijkheden en bereidheid van de openbaarvervoersmaatschappij om de gesignaleerde problemen op te lossen.

Tijdens de procedure heeft de openbaarvervoersmaatschappij uitgelegd dat er mogelijkheden zijn voor het melden van storing. De melder kreeg het contactnummer dat kan worden gebeld om ervaren storing snel en effectief te verhelpen.

Met het toepassen van hoor- en wederhoor heeft Den Haag Meldt aan de ene kant bij een vervoerder nadrukkelijk aandacht kunnen vragen voor de gewenste verbetering van de toegankelijkheid van stations. Aan de andere kant is het gelukt om de melder goed te informeren over hoe te handelen bij obstakels die de toegankelijkheid van stations belemmeren waardoor het praktisch probleem hanteerbaar wordt.

Hiermee is, in afwachting van wettelijke verplichtingen, een bijdrage geleverd om de sensitiviteit voor de rechten van personen met een handicap op het gebied van mobiliteit te vergroten.

4.2.1. UITSLUITING ZIT VAAK IN EEN KLEINE HOEK

In juni 2018 heeft het kabinet het programma ‘Onbeperkt meedoen’ aangeboden aan de Tweede Kamer. Met dit programma wil het kabinet het maatschappelijk draagvlak voor een inclusieve samenleving voor personen met een beperking verbreden. De coalities die na de ratificatie van het VN-Verdrag zijn gevormd, worden gestimuleerd om daadkracht te tonen en concrete maatregelen te nemen om obstakels weg te werken die de maatschappelijke participatie van de doelgroep belemmeren. In het programma wordt vooral gefocust op fysieke obstakels waarmee personen met een beperking worden geconfronteerd.

Kijkend naar de maatschappelijke terreinen waarop personen met een beperking discriminatie ervaren, dan is het begrijpelijk waarom er veel aandacht is voor de fysieke obstakels. Bij een op de drie meldingen van discriminatie op grond van handicap zijn fysieke obstakels de reden of één van de redenen om een klacht bij

de ADV's te melden. Er zijn echter wel gevallen waarbij de ervaren discriminatie of uitsluiting vooral betrekking heeft op sociale drempels. Het onderstaande voorbeeld uit de praktijk is exemplarisch.



CASUS

HET BEGINT BIJ BEWUSTWORDING EN SENSITIVITEIT

Een leerling in het VMBO, die afhankelijk is van een rolstoel, wordt bij de voorbereidingen van een schoolreis naar een Europese hoofdstad niet betrokken. Al bij het uitdelen van de formulieren om je hiervoor op te geven werd ervan uitgegaan dat zij niet mee zou gaan. Dit terwijl op school bekend is dat zij zich heel goed kan redden en met een beetje hulp lastige obstakels kan nemen. De leerling is hier kapot van. Dit geldt ook voor haar ouders. Ze besluiten om de zaak te melden bij Stichting iDb.

Tijdens de gesprekken adviseert, ondersteunt en bemoedigt iDb de ouders en de leerling om de zaak met kracht en oplossingsgericht bespreekbaar te maken op de school. Er vindt overleg plaats met de directie, waarbij ook de begeleider passend onderwijs bemiddelt. De uitkomst hiervan is dat de school tot het inzicht komt dat de leerling onterecht is uitgesloten en het besef over de ontwrichtende werking van dit handelen is gegroeid.

De leerling gaat mee met de schoolreis. Deze, voor de leerling en ouders, zeer pijnlijke ervaring heeft het lerend vermogen van school op de proef gesteld. De school is zodoende een stap verder gekomen met het creëren en in stand houden van een inclusieve leeromgeving.

Wij mogen ervan uitgaan dat de sociale uitsluiting niet het gevolg is van het beleid van de school of van bewust handelen door het personeel. De conclusie die wel mag worden getrokken is dat er nog het nodige moet worden gedaan om de sociale drempels te slechten. Dit kan bijvoorbeeld door vergroting van de bewustwording en sensitiviteit van burgers, dienstverleners en anderen waar het gaat om de rechten van personen met een beperking.

4.3. **DISCRIMINATIE OP DE ARBEIDSMARKT LIJKT WEL VEELKOPPIGE MONSTER**

Ook in 2018 was discriminatie op de arbeidsmarkt verreweg de meest voorkomende vorm binnen de onderscheiden maatschappelijke terreinen. Uit de gegevens van de ADV's, die betrekking hebben op de periode 2016 tot 2018, blijkt dat er gemiddeld bij één op de drie geregistreerde meldingen sprake was van discriminatie op de arbeidsmarkt. Bij 15% van de meldingen ging het om discriminatie op grond van geslacht en bij 12% op grond van handicap. Deze percentages spreken boekdelen maar de relatief zeer hoge omvang van discriminatie op grond van ras lijkt een duizendkoppig monster te zijn dat blijkbaar niet is te bestrijden.

De discriminatie op grond van ras/afkomst doet zich voor aan de voorkant van arbeidsorganisaties, zoals bij de werving en selectie, maar kan ook op de werkvloer leiden tot situaties die de arbeidsvreugde, het perspectief op mobiliteit en het welzijn van personen met een migratieachtergrond kunnen ondermijnen. Er zijn genoeg voorbeelden die somber stemmen over de strijd die in eerste instantie in stilte en alleen wordt gevoerd. Het afdwingen van het recht op een veilige en inclusieve arbeidsomgeving mag niet alleen de strijd zijn van individuen

die vanwege hun ras/afkomst zich harder binnen arbeidsorganisaties moeten invechten dan anderen. De overheid, werkgevers en de ADV's mogen niet weggijken en zullen hun verantwoordelijkheid moeten nemen en een bres slaan in de muren van de arbeidsmarkt die vooral Nederlanders met een migratieachtergrond uitsluiten.



CASUS

DE GEVOLGEN VAN DISCRIMINATIE OP DE WERKVLOER ZIJN INGRIJPEND

Toen er tijdens het afstemmingsoverleg met de politie bleek dat een zaak over discriminatie op de werkvloer niet via het strafrecht kon worden afgedaan, heeft Den Haag Meldt contact opgenomen met de melder. De melder is geïnformeerd over de gronden waarop klachten over discriminatie worden getoetst en gewezen op andere modaliteiten van geschillenbeslechting, zoals een hoor- en wederhoor procedure.

Uit navraag bij de melder bleek dat de melder racistisch werd bejegend door een collega. Door opmerkingen als 'Ga terug naar je eigen land' en pesterijen raakte hij overspannen. Nadat hij de problemen bij zijn leidinggevende had aangekaart, is de betreffende collega aangesproken en overgeplaatst.

Den Haag Meldt heeft de situatie besproken en gekeken naar de weg die het beste kan worden bewandeld. In goed overleg is afgesproken om de melding te registreren en om (voorlopig) geen actie te ondernemen omdat de situatie was verbeterd. Den Haag Meldt heeft haar contactgegevens aan de melder verstrekt en de toezegging gedaan dat er actie zal worden ondernomen indien de verbeterde situatie zou verslechteren.



CASUS

AFWIJZING VANWEGE NIET-NEDERLANDSE ACCENT

Een man met een migratieachtergrond kreeg van een detachingsbureau een afwijzing op zijn sollicitatie. In het sollicitatiegesprek gaf de recruiter aan dat het accent van de man een probleem zou zijn, ondanks zijn goede beheersing van de Nederlandse taal. Ook in het e-mailverkeer dat de man met het bureau over de afwijzing had werd gerefereerd aan zijn accent. De mailwisseling van de man met het bureau bood geen oplossing voor het gerezen probleem. Hij meldde de zaak bij Stichting iDb.

Stichting iDb stuurde een hoor/wederhoorbrief naar het detachingsbureau. In de reactie werd aangegeven dat voor de functie een voldoende beheersing van de Nederlandse taal vereist is. De recruiter zou op basis van het gesprek dat zij met de man had, hebben geconcludeerd dat hij de Nederlandse taal onvoldoende beheerste. De taal accentloos spreken was echter geen vereiste volgens het bedrijf.

Stichting iDb schreef opnieuw een brief en confronteerde het bedrijf met de e-mails, waarin expliciet gesproken werd over een accent. De man kon niet alleen aantonen dat hij een afgeronde opleiding in de Nederlandse taal had. Hij kon deze aantoonbaar goed spreken.

Het bedrijf heeft uiteindelijk erkend dat fout is gehandeld. Was bereid de man verder te bemiddelen naar een geschikte functie en bood excuses aan.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE KLACHTEN IN 2018, 2017 EN 2016, NAAR GEMEENTE EN HET AANTAL KLACHTEN PER 1.000 INWONERS

GEMEENTE	INWONERS, OP 1 JANUARI 2018	AANTAL GEREgistREERDE KLACHTEN/MELDINGEN			AANTAL GEREgistREERDE KLACHTEN/MELDINGEN PER 1.000 INWONERS (%)		
		2018	2017	2016	2018	2017	2016
ALPHEN AAN DEN RIJN	110.315	20	25	24	0,18	0,23	0,22
BODEGRAVEN-REEUWIJK	34.076	1	4	6	0,03	0,11	0,18
DELFT	102.230	22	26	31	0,22	0,26	0,31
DEN HAAG	534.158	196	162	210	0,37	0,31	0,40
GOUDA	72.825	26	27	16	0,36	0,38	0,22
HILLEGOM	21.929	5	4	5	0,23	0,19	0,24
KAAG EN BRAASSEM	26.661	3	0	4	0,11	0,00	0,15
KATWIJK	65.023	9	5	12	0,14	0,07	0,19
KRIMPENERWAARD	55.560	9	5	9	0,16	0,09	0,16
LEIDEN	124.294	45	28	43	0,36	0,23	0,35
LEIDERDORP	27.189	3	7	3	0,11	0,26	0,11
LEIDSCHENDAM - VOORBURG	75.017	15	20	19	0,20	0,27	0,26
LISSE	22.756	2	1	2	0,09	0,04	0,09
MIDDEN-DELFLAND	19.372	2	3	1	0,10	0,16	0,05
NIEUWKOOP	28.432	-	0	4	0	0,00	0,15
NOORDWIJK	26.112	3	1	2	0,11	0,04	0,08
NOORDWIJKERHOUT	16.584	2	4	0	0,12	0,25	0,00
OEGSTGEEST	23.958	5	5	3	0,21	0,21	0,13
PIJNACKER-NOOTDORP	53.830	8	11	10	0,15	0,21	0,19
RIJSWIJK	52.597	16	18	20	0,30	0,35	0,41
TEYLINGEN	36.691	6	5	5	0,16	0,14	0,14
VOORSCHOTEN	25.494	5	6	3	0,20	0,24	0,12
WADDINXVEEN	27.828	7	7	2	0,25	0,27	0,08
WASSENAAR	26.178	7	11	2	0,27	0,42	0,08
WESTLAND	107.674	14	5	10	0,13	0,05	0,10
ZOETERMEER	124.696	27	26	35	0,22	0,21	0,28
ZOETERWOUDE	8.381	2	2	0	0,24	0,24	0,00
ZUIDPLAS	42.262	10	4	6	0,24	0,10	0,15
TOTAAL	1.892.122	470			0,25		

1 Registratiegegevens van de Antidiscriminatievoorziening zijn niet beschikbaar.

BIJLAGE 2: DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE KLACHTEN IN 2018, NAAR GEMEENTE EN DISCRIMINATIEGROND

GRONDEN ¹ GEMEENTE	ARBEIDSCONTRACT	ARBEIDSDUUR	BURGERLIJKE STAAT	GESLACHT	GODSDIENST	HANDICAP/ CHRONISCHE ZIEKTE	LEEFTIJD	LEVENSOVERTUIGING	NATIONALITEIT	POLITIEKE GEZINDHEID	RAS	SEKSUELE GERICHTHEID	NIET-WETTELIJK	ONBEKEND OVERIG
ALPHEN AAN DEN RIJN	0	0	0	3	1	3	3	0	0	0	11	1	0	0
BODEGRAVEN-REEUWIJK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DELFT	0	1	0	2	3	3	1	0	0	0	14	0	4	0
DEN HAAG	1	0	0	16	15	23	12	0	6	2	101	6	16	8
GOUDA	0	0	0	0	0	4	3	0	0	0	11	4	4	0
HILLEGOM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	4	0	0	0
KAAG EN BRAASSEM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0
KATWIJK	0	0	0	0	3	1	0	0	0	0	4	0	1	0
KRIMPENERWAARD	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	6	0	0	0
LEIDEN	0	0	2	4	4	9	5	0	0	0	16	3	2	0
LEIDERDORP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	0	0	0	0	4	1	0	0	0	2	11	0	1	0
LISSE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
MIDDEN-DELFLAND	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
NIEUWKOOP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NOORDWIJK	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
NOORDWIJKERHOUT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
OEGSTGEEST	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	2	0	0	0
PIJNACKER-NOOTDORP	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	4	0	1	0
RIJSWIJK	0	0	0	1	3	2	3	0	0	1	5	0	1	0
TEYLINGEN	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	3	0	1	0
VOORSCHOTEN	0	0	0	1	0	2	1	0	0	0	1	0	0	0
WADDINXVEEN	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	1	1	1	0
WASSENAAR	0	0	0	1	1	3	1	0	0	0	3	0	0	0
WESTLAND	0	0	0	0	2	2	1	1	0	0	7	0	1	0
ZOETERMEER	0	0	0	5	0	2	4	0	0	0	18	0	1	0
ZOETERWOUDE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
ZUIDPLAS	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	6	0	2	0

¹ In 2018 zijn in totaal 9 klachten gemeld die betrekking hadden op antisemitisme. Aangezien antisemitisme geen wettelijke discriminatiegrond is zijn 3 van de 6 klachten geregistreerd onder godsdienst en 6 onder ras.

BIJLAGE 3: DE DOOR DE ADV'S GEREGEREERDE KLACHTEN IN 2018, NAAR GEMEENTE EN MAATSCHAPPELIJK TERREIN

TERREINEN GEMEENTE	ARBEIDSMARKT	BUURT/WIJK	COLLECTIEVE VOORZIENING	COMMERCIELE DIENSTVERLENING	HORECA/AMUSEMENT	HUISVESTING	MEDIA EN RECLAME	ONDERWIJS	OPENBAAR VERVOER	POLITIE/OM/VD	PRIVÉ-SFEER	PUBLIEKE EN POLITIEKE OPINIE	SPORT EN RECREATIE	OVERIG	ONBEKEND	TOTAAL
ALPHEN AAN DEN RIJN	8	2	4	2	0	0	0	2	0	0	0	1	1	0	0	20
BODEGRAVEN-REEUWIJK	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
DELFT	7	1	4	1	1	0	1	3	1	1	0	0	2	0	0	22
DEN HAAG	46	20	18	20	14	9	20	6	16	6	1	5	7	0	8	196
GOUDA	5	3	4	3	0	2	1	0	5	1	1	0	1	0	0	26
HILLEGOM	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	5
KAAG EN BRAASSEM	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	3
KATWIJK	0	3	0	3	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	9
KRIMPENERWAARD	1	3	0	1	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	9
LEIDEN	15	5	3	5	0	5	1	4	2	2	1	2	0	0	0	45
LEIDERDORP	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	6	1	0	3	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	15
LISSE	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
MIDDEN-DELFLAND	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
NIUWKOOP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NOORDWIJK	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
NOORDWIJKERHOUT	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
OEGSTGEEST	2	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
PIJNACKER-NOOTDORP	1	2	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	8
RIJSWIJK	8	1	0	1	0	0	0	4	0	0	0	1	0	1	0	16
TEYLINGEN	0	0	3	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	6
VOORSCHOTEN	0	0	0	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
WADDINXVEEN	0	1	1	2	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	7
WASSENAAR	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	7
WESTLAND	3	1	1	4	0	0	1	2	1	0	1	0	0	0	0	14
ZOETERMEER	13	1	2	4	0	1	1	1	0	0	0	2	1	1	0	27
ZOETERWOUDE	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
ZUIDPLAS	5	1	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	10
TOTAAL	128	49	43	59	19	23	30	28	30	15	7	15	14	2	8	470

BIJLAGE 4: DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE KLACHTEN, NAAR GEMEENTE EN WIJZE VAN DISCRIMINATIE

WIJZE DISCRIMINATIE GEMEENTE	BEDREIGING	GEWELD	OMSTREDEN BEHANDELING	VIJANDIGE BEJEGENING	OVERIGE	ONBEKEND	TOTAAL
ALPHEN AAN DEN RIJN	1	0	12	7	0	0	20
BODEGRAVEN-REEUWIJK	0	0	0	1	0	0	1
DELFT	0	0	13	9	0	1	23
DEN HAAG	4	5	93	88	9	0	199
GOUDA	4	1	13	9	0	0	27
HILLEGOM	2	0	1	3	0	0	5
KAAG EN BRAASSEM	0	0	3	0	0	0	3
KATWIJK	0	1	4	5	0	0	10
KRIMPENERWAARD	0	1	1	7	1	0	10
LEIDEN	2	0	31	14	0	0	47
LEIDERDORP	0	0	1	2	0	0	3
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	0	0	6	9	0	0	15
LISSE	0	0	1	1	0	0	2
MIDDEN-DELFLAND	0	0	1	2	0	0	3
NIEUWKOOP	0	0	0	0	0	0	0
NOORDWIJK	0	0	3	0	0	0	0
NOORDWIJKERHOUT	0	0	1	0	1	0	2
OEGSTGEEST	0	0	4	1	0	0	5
PIJNACKER-NOOTDORP	0	0	4	5	0	0	9
RIJSWIJK	0	0	13	6	0	0	19
TEYLINGEN	0	0	5	1	0	0	6
VOORSCHOTEN	0	0	5	0	0	0	5
WADDINXVEEN	0	0	5	2	0	0	7
WASSENAAR	0	0	3	3	1	0	7
WESTLAND	0	0	7	7	0	0	14
ZOETERMEER	2	0	13	15	0	0	30
ZOETERWOUDE	0	0	0	0	2	0	2
ZUIDPLAS	1	0	8	2	0	0	11
TOTAAL	16	8	251	199	14	1	485

BIJLAGE 5: DE DOOR DE ADV'S GEREgistREERDE KLACHTEN, NAAR GEMEENTE EN WIJZE VAN BEHANDELING

WIJZE BEHANDELING GEMEENTE	ADVIES & INFORMATIE	REGISTRATIE	BEMIDDELING	BIJSTAN IN PROC.	BEÏNVLOEDING BELEID	DOORVERWIJZING	EIGEN ONDERZOEK	TOTAAL
ALPHEN AAN DEN RIJN	14	6	0	0	0	0	0	20
BODEGRAVEN-REEUWIJK	1	0	3	1	0	0	0	5
DELFT	17	5	1	0	0	0	0	23
DEN HAAG	87	63	23	4	8	9	0	194
GOUDA	19	7	0	0	0	0	0	26
HILLEGOM	4	1	0	0	0	0	0	5
KAAG EN BRAASSEM	3	0	0	0	0	0	0	3
KATWIJK	9	0	2	0	0	0	0	11
KRIMPENERWAARD	8	1	0	0	0	0	0	9
LEIDEN	40	4	5	3	1	0	0	53
LEIDERDORP	3	0	0	0	0	1	0	4
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	14	1	2	3	0	0	1	20
LISSE	2	0	1	0	1	0	0	4
MIDDEN-DELFLAND	2	0	0	1	0	0	0	3
NIEUWKOOP	0	0	0	0	0	0	0	0
NOORDWIJK	2	1	0	0	0	0	0	3
NOORDWIJKERHOUT	2	0	0	0	0	0	0	2
OEGSTGEEST	5	0	0	0	0	0	0	5
PIJNACKER-NOOTDORP	6	2	1	0	0	2	0	11
RIJSWIJK	12	3	0	1	0	0	1	16
TEYLINGEN	6	0	1	0	0	0	0	7
VOORSCHOTEN	3	1	0	0	0	0	0	4
WADDINXVEEN	7	0	0	2	0	2	0	11
WASSENAAR	5	2	1	0	0	1	0	9
WESTLAND	13	1	0	0	0	0	0	14
ZOETERMEER	19	6	0	0	0	1	0	26
ZOETERWOUDE	1	1	0	0	0	0	0	2
ZUIDPLAS	7	3	0	0	0	0	0	10
TOTAAL	311	108	40	15	10	16	2	500

BIJLAGE 6: DE DOOR DE ADV'S GEREГИSTREERDE KLACHTEN, NAAR MAATSCHAPPELIJK TERREIN EN GRONDEN

GRONDEN TERREINEN	ARBEIDSCONTRACT (BEPALDE/ON-BEPALDE TIJD)	BURGERLIJKE STAAT	GESLACHT	GODSDIENST	HANDICAP/ CHRONISCHE ZIEKTE	LEEFTIJD	LEVENSOVERTUIGING	NATIONALITEIT	POLITIEKE GEZINDHEID	RAS	SEKSEUELE GERICHTHEID	OVERIGE	ONBEKEND
ARBEIDSMARKT	2	0	19	10	11	26	0	1	3	56	1	9	1
BUURT/WIJK	0	0	1	3	6	0	0	0	0	35	2	4	1
COLLECTIEVE VOORZIENINGEN	0	0	3	1	10	1	0	1	0	20	1	6	1
COMMERCIELE DIENSTVERLENING	0	0	4	7	12	6	0	4	0	21	2	6	1
HORECA/AMUSEMENT	0	0	1	0	6	1	0	0	0	9	2	1	0
HUISVESTING	0	2	4	0	4	2	0	0	0	10	1	0	1
MEDIA/RECLAME	0	0	1	3	0	0	0	0	0	28	1	0	0
ONDERWIJS	0	0	0	5	8	1	0	0	1	15	0	1	0
OPENBARE RUIMTE/ PUBLIJK DOMEIN	0	0	1	6	1	0	0	0	0	16	4	3	0
POLITIE/OM/ VREEMDELINGENPOLITIE	0	0	1	3	1	0	0	0	0	11	0	0	1
PRIVESFEER	0	0	0	1	1	0	1	0	0	4	0	0	0
PUBLIEKE/POLITIEKE OPINIE	0	0	1	3	0	0	0	0	1	9	1	1	0
SPORT/RECREATIE	0	0	2	0	4	0	0	0	0	7	0	2	0
OVERIGE	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
ONBEKEND	0	0	0	0	2	1	0	0	0	3	0	0	2
TOTAAL	2	2	38	42	66	39	1	6	5	245	15	33	

BIJLAGE 7: DE DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE INCIDENTEN IN 2018, 2017 EN 2016 NAAR GEMEENTE EN HET AANTAL KLACHTEN PER 1.000 INWONERS

GEMEENTE	INWONERS, OP 1 JANUARI 2018	AANTAL GEREgistREERDE DISCRIMINATIE INCIDENTEN			AANTAL GEREgistREERDE DISCRIMINATIE INCIDENTEN PER 1.000 INWONERS (%)		
		2018	2017	2016	2018	2017	2016
ALPHEN AAN DEN RIJN	110.315	8	24	36	0,07	0,22	0,34
BODEGRAVEN-REEUWIJK	34.076	2	2	2	0,05	0,06	0,06
DELFT	102.230	12	31	31	0,12	0,31	0,31
DEN HAAG	534.158	133	195	403	0,25	0,37	0,79
GOUDA	72.825	15	30	63	0,21	0,42	0,89
HILLEGOM	21.929	6	9	4	0,27	0,43	0,19
KAAG EN BRAASSEM	26.661		2	2		0,08	0,08
KATWIJK	65.023	6	14	15	0,09	0,22	0,24
KRIMPENERWAARD	55.560	2	3	10	0,04	0,05	0,19
LEIDEN	124.294	28	45	44	0,23	0,36	0,36
LEIDERDORP	27.189	2	2	6	0,07	0,07	0,22
LEIDSCHENDAM - VOORBURG	75.017	13	13	12	0,17	0,17	0,16
LISSE	22.756	2	3	4	0,09	0,13	0,18
MIDDEN-DELFLAND	19.372	3	5	2	0,15	0,26	0,11
NIEUWKOOP	28.432	2	1	4	0,07	0,04	0,15
NOORDWIJK	26.112	4	8	6	0,15	0,31	0,23
NOORDWIJKERHOUT	16.584	2	0	3	0,12	0	0,19
OEGSTGEEST	23.958	3	2	3	0,13	0,08	0,13
PIJNACKER-NOOTDORP	53.830	4	20	8	0,07	0,38	0,16
RIJSWIJK	52.597	11	17	30	0,21	0,33	0,63
TEYLINGEN	36.691	9	11	7	0,25	0,3	0,20
VOORSCHOTEN	25.494		2	2		0,08	0,08
WADDINXVEEN	27.828	7	4	4	0,25	0,15	0,16
WASSENAAR	26.178	5	4	5	0,19	0,15	0,19
WESTLAND	107.674	9	23	18	0,08	0,22	0,17
ZOETERMEER	124.696	17	28	31	0,14	0,22	0,25
ZOETERWOUDE	8.381		2	1		0,24	0,12
ZUIDPLAS	42.262	6	8	5	0,14	0,19	0,12
TOTAAL	1.892.122	311			0,16		

**BIJLAGE 8: DE DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE INCIDENTEN IN 2018,
NAAR GEMEENTE EN DISCRIMINATIEGROND**

GRONDEN GEMEENTE	ANTISEMITISME	GODSDIENST ¹	HANDICAP	HERKOMST	SEKSUELE GERICHTHEID	ONBEKEND	TOTAAL
ALPHEN AAN DEN RIJN	1			6	1		8
BODEGRAVEN-REEUWIJK				2			2
DELFT	2	1		3	4	2	12
DEN HAAG	14	7		48	50	14	133
GOUDA	1	1		3	6	4	15
HILLEGOM	1		1	3	1		6
KAAG EN BRAASSEM							
KATWIJK	1			2	3		6
KRIMPENERWAARD				2			2
LEIDEN	3	1		9	8	7	28
LEIDERDORP	1			1			2
LEIDSCHENDAM-VOORBURG	2			4	2	5	13
LISSE				1	1		2
MIDDEN-DELFLAND	1	1		1			3
NIEUWKOOP				2			2
NOORDWIJK	1			1	2		4
NOORDWIJKERHOUT					1	1	2
OEGSTGEEST				1	2		3
PIJNACKER-NOOTDORP				3	1		4
RIJSWIJK				3	5	3	11
TEYLINGEN	1			2	3	3	9
VOORSCHOTEN							
WADDINXVEEN				3	1	3	7
WASSENAAR				3	1	1	5
WESTLAND	1	2		4	1	1	9
ZOETERMEER	2			5	8	2	17
ZOETERWOUDE							
ZUIDPLAS	2			3		1	6
TOTAAL	34	13	1	115	101	47	311

1 De geregistreerde klachten die betrekking hebben op godsdienst zijn inclusief de 12 klachten waarbij sprake was van discriminatie van moslims.

**BIJLAGE 9: DE DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE INCIDENTEN IN 2018,
NAAR DISCRIMINATIEGRONDEN WIJZE VAN DISCRIMINATIE**

WIJZE VAN DISCRIMINATIE DISCRIMINATIEGROND	BEDREIGING	BEKLADDING	GEWELD	GEWELD I.C.M. UITLATING	PESTERIJ	UITLETING	VERNIELING	WEIGERING	ONBEKEND	TOTAAL
ANTISEMITISME	11					21	1		1	34
GODSDIENST (WAARVAN 12 TEGEN MOSLIMS)					1	12				13
HANDICAP						1				1
RAS	6	4	2	13	2	82	1	3	2	115
SEKSUELE GERICHTHEID	10			19		70	2			101
ONBEKEND/OVERIG		18			1	1	24	1	2	47
TOTAAL	27	22	2	32	4	187	28	4	5	311

BIJLAGE 10: DE DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE INCIDENTEN IN 2018, NAAR DISCRIMINATIEGROND EN LOCATIE

TERREINEN GEMEENTE	BINNENSHUIS	COMMERCIELE DIENSTVERLENING	DIRECTE WOONOMGEVING	GEBEDSHUIS	HORECA UITGAAN	MEDIA EN COMMUNICATIE	OPENBAAR VERVOER	OPENBARE WEG/WATER VERKEERS-GERELETEERD	OPENBARE WEG/WATER NIET VERKEERS-GERELETEERD	RECREATIE TERREIN	SCHOOL	SPORTTERREIN	ONBEKEND	TOTAAL
ANTISEMITISME	2		5		3	7	1	4	5	1	3		3	34
GODSDIENST (WAARVAN 12 TEGEN MOSLIMS)		2	5	1		1		1	2				1	13
HANDICAP										1				1
RAS	11	2	45	1	8	7	6	8	12	2	1		12	115
SEKSUELE GERICHTHEID	10	1	30		4	12	1	8	20	1	6		8	101
ONBEKEND/OVERIG	4	1	12			1		1	18	2	4	1	3	47
TOTAAL	27	6	97	2	15	28	8	22	57	7	14	1	27	311

BIJLAGE 11: DE DOOR DE POLITIE GEREgistREERDE INCIDENTEN IN 2018, NAAR LOCATIE EN WIJZE VAN DISCRIMINATIE

WIJZE VAN DISCRIMINATIE LOCATIE	BEDREIGING	BEKLADDING	GEWELD	GEWELD I.C.M. UITLATING	PESTERIJ	UITLATING	VERNIELING	WEIGERING	ONBEKEND	TOTAAL
BINNENSHUIS	1		1	3		18	3		1	27
COMMERCIELE DIENSTVERLENING						6				6
DIRECTE WOONOMGEVING	6	6	1	4	2	69	8		1	97
GEBEDSHUIS		1				1				2
HORECA/UITGAAN	1			4		10				15
MEDIA EN COMMUNICATIE	4			1	1	20		1	1	28
OPENBAAR VERVOER				2		6				8
OPENBARE WEG/WATER - VERKEERSGERELATEERD	5			1		15	1			22
OPENBARE WEG/WATER – NIET VERKEERSGERELATEERD	3	9		6		25	13		1	57
RECREATIETERREIN	1	1		2		2	1			7
SCHOOL	4	3		2	1	3	1			14
SPORTTERREIN							1			1
ONBEKEND/OVERIG	2	2		7		12		3	1	27
TOTAAL	27	22	2	32	4	187	28	4	5	311



ZET EEN STREEP DOOR
DISCRIMINATIE

www.stichtingidb.nl